

DZIEDZICTWO ŚWIĘTEGO WŁODZIMIERZA

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO

DZIEDZICTWO ŚWIĘTEGO WŁODZIMIERZA

ZBIÓR STUDIÓW POD REDAKCJĄ

Tadeusza Stegnera

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO
GDAŃSK 2016

Recenzent
dr hab. Roman Drozd, prof. AP

Redakcja
Stanisława Grzelczak
Jerzy Pultyn

Projekt okładki i stron tytułowych
Andrzej Taranek

Na okładce
Pomnik św. Włodzimierza w Gdańsku, fot. Andrzej Taranek

Skład i łamanie
Łukasz Gwizdała

Publikacja sfinansowana z działalności statutowej
Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-399-8

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Spis treści

Wprowadzenie | 7

Ks. mitrat Józef Ulicki

Parafia greckokatolicka w Gdańsku

Milenijny pomnik chrzciciela Rusi-Ukrainy

św. Włodzimierza Wielkiego (†15(28).07.1015) w Gdańsku | 11

Oleg Hnatiuk

Związek Ukraińców w Polsce

Andrzej Zbierski (20.01.1926 r. – 8.10.2013 r.). Wspomnienie | 17

Andrzej Zbierski

Początki Rusi Kijowskiej | 19

Włodzimierz Mokry

Uniwersytet Jagielloński

Europejski wymiar chrztu św. Włodzimierza | 29

Paweł Sekuła

Uniwersytet Jagielloński

Związki Gdańska z Rusią Kijowską we wczesnym średniowieczu | 45

Agnieszka Groniek

Uniwersytet Jagielloński

Kształtowanie się ikonografii

św. Włodzimierza w sztuce ukraińskiej XVII wieku | 61

Сергій Головащенко

Національний університет „Києво-Могилянська академія”, Київ

Київська традиція дослідження

Святого Письма: європейський контекст

і національні архетипи релігійно-культурного самоусвідомлення | 75

Олена Матушек

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харків

Хрещення Русі за князя Володимира
в літературі українського бароко | 87

Zbigniew Opacki

Uniwersytet Gdański

Kościół prawosławny i prawosławie w Rosji
w refleksji historyczno-politycznej Mariana Zdziechowskiego | 95

Magdalena Nowak

Uniwersytet Gdański

Rola Kościoła grekokatolickiego
w wizji dziejów Rusi-Ukrainy metropolity Andrzeja Szeptyckiego | 107

Aleksander W. Lipatow

Instytut Słowianoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie

Od aneksji Krymu do zawłaszczenia spuścizny św. Włodzimierza.
Rozmyślenia o ideologii i polityce historycznej obecnej władzy w Rosji | 129

Igor Hałagida

Uniwersytet Gdański

Ruch świeckich grekokatolików w Polsce
w latach osiemdziesiątych XX w. (wstęp do zagadnienia) | 139

Tadeusz Stegner

Uniwersytet Gdański

Ze wspomnień profesora.
Obchody 1000-lecia chrztu Rusi Kijowskiej w Gdańsku | 159

Wprowadzenie

Gdańsk od trzydziestu lat jest miejscem polsko-ukraińskich spotkań naukowych. Ostatnie pt. „Dziedzictwo Świętego Włodzimierza” odbyło się w Europejskim Centrum Solidarności 16 maja 2015 r. Sympozjum zostało zorganizowane przez: Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego, Europejskie Centrum Solidarności, parafię greckokatolicką w Gdańsku, Związek Ukraińców w Polsce i Fundację św. Włodzimierza. Uczestniczyli w nim naukowcy z różnych ośrodków akademickich w Polsce, na Ukrainie i w Rosji: z Krakowa, Gdańska, Kijowa, Charkowa i Moskwy. Konferencja wzbudziła duże zainteresowanie, zebrało się liczne grono słuchaczy, miała miejsce ożywiona, czasami bardzo emocjonalna, dyskusja.

Materiały z tej sesji stanowią treść niniejszej publikacji. W Gdańsku 23 maja 2015 r. w związku z 1000-leciem śmierci św. Włodzimierza odbyło się uroczyste odsłonięcie pomnika patrona Rusi i Ukrainy. Dołączyliśmy więc tekst księdza mitrata Józefa Ulickiego, proboszcza parafii greckokatolickiej w Gdańsku, poświęcony tej uroczystości. Znalazł się w niniejszym zbiorze studiów artykuł, którego nie było na sesji, a mianowicie referat pt. *Początki Rusi Kijowskiej* opublikowany w 1988 r. i wygłoszony na sesji poświęconej 1000-leciu chrztu Rusi Kijowskiej. Jego autorem jest zmarły niedawno profesor Andrzej Zbierski, wybitny naukowiec, aktywnie działający na rzecz pojednania polsko-ukraińskiego. Ze względu na postać autora i wartość merytoryczną pracy zdecydowaliśmy się na jej ponowną publikację. Sylwetkę profesora przedstawił Oleg Hnatiuk.

W oddawanym do rąk czytelników zbiorze studiów znajdują się artykuły pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego: profesora Włodzimierza Mokrego, stałego gościa polsko-ukraińskich spotkań naukowych nad Bałtykiem, doktora

Fot. 1. Profesor Tadeusz Stegner i profesor Eugeniusz Koko z Uniwersytetu Gdańskiego podczas obrad
(fot. Roman Kogut)

Fot. 2. Profesor Włodzimierz Mokry z Uniwersytetu Jagiellońskiego podczas wykładu
(fot. Roman Kogut)

Pawła Sekuły i doktor Agnieszki Gronek. Włodzimierz Mokry mówił o europejskim wymiarze chrztu św. Włodzimierza, Paweł Sekuła o kontaktach Gdańska z Rusią Kijowską, a Agnieszka Gronek o wizerunkach św. Włodzimierza

Fot. 3. Uczestnicy konferencji pod pomnikiem Poległych Stoczniovców
(fot. Roman Kogut)

w sztuce ukraińskiej XVII i XVIII w. Referaty naukowców z Ukrainy, doktora Sergija Gołowaszczenko z Akademii Kijowsko-Mohylańskiej w Kijowie i doktor Ołeny Matuszek z Uniwersytetu Karazina w Charkowie, poświęcone były kijowskiej tradycji badania Pisma Świętego i obecności chrztu Rusi w literaturze ukraińskiego baroku. Sporym zainteresowaniem cieszyło się wystąpienie profesora Aleksandra Lipatowa z Instytutu Słowianoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie, dotyczące ideologii i polityki historycznej obecnej władzy w Rosji w kontekście zawłaszczania spuścizny św. Włodzimierza.

Uniwersytet Gdański na sesji reprezentowali: profesor Zbigniew Opacki, profesor Igor Hałagida, profesor Tadeusz Stegner i doktor Magdalena Nowak. Zbigniew Opacki podzielił się uwagami na temat roli prawosławia w myśli polskiego filozofa Mariana Zdziechowskiego, o roli Kościoła greckokatolickiego w wizji dziejów Ukrainy metropolity Andrzeja Szeptyckiego mówiła Magdalena Nowak. O czasach niemal współczesnych, czyli o miejscu świeckich w Kościele greckokatolickim w Polsce w latach osiemdziesiątych XX w. traktował referat Igora Hałagidy. Z kolei wystąpienie piszącego te słowa o obchodach 1000-lecia chrztu Rusi Kijowskiej w Gdańsku w 1988 r. miało charakter wspomnieniowy.

Tadeusz Stegner